

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 295/04-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. novembra 2004 v senáte zloženom z predsedu Eduarda Báránya a zo sudcov Juraja Babjaka a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť Ing. Petra Matiho, bytom K., zastúpeného advokátkou JUDr. H. K., Advokátska kancelária, K., pre namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 598/97 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. Petra Matiho na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 19 C 598/97 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Košice II p r i k a z u j e v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 598/97 konať bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. Petrovi Matimu priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Košice II p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Košice II je p o v i n n ý uhradiť trovy právneho zastúpenia Ing. Petra Matiho vo výške 11 120 Sk (slovom jedenásťtisícstodvadsať slovenských korún) na bankový účet advokátky JUDr. H. K., Advokátska kancelária, K., do pätnástich dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Sťažnosti Ing. Petra Matiho vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. septembra 2004 doručená sťažnosť Ing. Petra Matiho, bytom K. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. H. K., Advokátska kancelária, K., ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prerokovanie jeho veci v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 598/97.

Uznesením ústavného súdu zo 7. októbra 2004 č. k. III. ÚS 295/04-8 bola vec prijatá na ďalšie konanie.

Sťažovateľ uviedol, že 30. júla 1997 podal okresnému súdu žalobu o náhradu škody vzniknutej pri dopravnej nehode 31. júla 1996 vo výške 23 797 Sk s príslušenstvom voči firme ELAS, spol. s r. o., Prievidza, a R. L. (ďalej len „žalovaný v 1. rade“, „žalovaný v 2. rade“ alebo „žalovaní“). Ostatné súdne pojednávanie bolo 20. novembra 2001, na ktorom z dôvodu neprítomnosti žalovaných nebolo rozhodnuté a nebol ani stanovený termín ďalšieho pojednávania. Dňa 11. augusta 2004 podal sťažnosť predsedovi okresného súdu,

ktorý čiastočne priznal dôvodnosť jeho sťažnosti, čo odôvodnil enormným zaťažením sudcov.

Sťažovateľ sa domnieva, že došlo k porušeniu jeho základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru. Žiadal, aby ústavný súd rozhodol, že:

„1. Základné právo Ing. Petra Matiho na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo porušené postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 598/97.

2. Okresnému súdu Košice II prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 598/97 konal bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. Petrovi Matimu priznáva primerané finančné zadost'učinenie vo výške 200.000 Sk, ktoré je Okresný súd Košice II povinný zaplatiť do 30 dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti tohto nálezu.

4. Ing. Petrovi Matimu priznáva právo na náhradu trov konania, ktoré je Okresný súd Košice II povinný zaplatiť do 30 dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti tohto nálezu.“

Výšku požadovaného primeraného finančného zadost'učinenia sťažovateľ odvodil od požadovanej škody, ktorá už mala prevýšiť čiastku 130 000 Sk, pričom možnosť uspokojenia jeho nároku sa stále znižuje. Sťažovateľ súhlasil, aby jeho sťažnosť bola prejednaná bez ústneho pojednávania.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k veci vyjadril aj predseda okresného súdu, ktorý vo svojom vyjadrení sp. zn. Spr. 1496/04 z 25. októbra 2004 potvrdil, že žaloba bola podaná na okresnom súde 30. júla 1997, a podal chronológiu vykonaných úkonov, pričom uviedol, že v súčasnosti je vytýčený termín pojednávania na 9. december 2004. Vzhľadom na uvedenú chronológiu je zrejmé, že úkony vo veci boli vykonané s priet'ahmi, ktoré boli spôsobené enormnou zaťaženosťou aj vo veci konajúceho zákonného sudcu. Zároveň vidí v konaní sťažovateľa účelovosť, lebo sťažnosť podal až po tom, ako mu bolo doručené predvolanie na pojednávanie určené na 12. október 2004, a požadované zadost'učinenie

považuje taktiež za neprimerane vysoké. V závere vyjadrenia uviedol, že netrvá na ústnom prejednaní veci.

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti sťažovateľa, vyjadrenia predsedu okresného súdu, ale najmä zo spisu sp. zn. 19 C 598/97 zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Sťažovateľ podal 30. júla 1997 okresnému súdu žalobu o náhradu škody vo výške 23 797 Sk s príslušenstvom proti žalovaným spolu s prílohami a súdnym poplatkom.

Dňa 6. augusta 1997 okresný súd vyzval sťažovateľa na predloženie ešte jednej kópie žaloby.

Dňa 22. augusta 1997 bola požadovaná kópia zaslaná okresnému súdu.

Dňa 17. novembra 1997 dal zákonný sudca pokyn zaslať žalobu na vyjadrenie žalovaným, na ktoré stanovil lehotu 15 dní.

Dňa 10. decembra 1997 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie žalovaných spolu so splnomocnením ich právneho zástupcu z 27. novembra 1997.

Dňa 19. decembra 1997 zákonný sudca dal pokyn doručiť vyjadrenie sťažovateľovi.

Dňa 24. februára 1998 zákonný sudca dal opakovaný pokyn doručiť žalobu na vyjadrenie.

Dňa 1. apríla 1998 právny zástupca žalovaných oznámil, že trvajú na vyjadrení.

Dňa 22. októbra 2001 zákonný sudca určil termín pojednávania na 20. november 2001.

Dňa 6. novembra 2001 ospravedlnil neúčast' na pojednávaní právny zástupca žalovaných.

Dňa 15. novembra 2001 oznámil právny zástupca žalovaných svoj program pojednávania.

Dňa 20. novembra 2001 sa konalo pojednávanie za účasti sťažovateľa bez účasti žalovaných a ich zástupcu.

Dňa 18. augusta 2004 bol nariadený termín pojednávania na 12. október 2004.

Dňa 11. augusta 2004 sťažovateľ podal sťažnosť na priet'ahy v konaní predsedovi okresného súdu.

Dňa 30. augusta 2004 sťažovateľ podal žiadosť o odročenie pojednávania z dôvodu neprítomnosti v Slovenskej republike v čase jeho konania.

Dňa 8. septembra 2004 právny zástupca žalovaných navrhol, aby do konania vstúpil ďalší účastník Allianz – Slovenská poisťovňa, a. s.

Dňa 7. októbra 2004 R. L. ospravedlnil svoju neúčast' na pojednávaní.

Dňa 12. októbra 2004 bol na pojednávaní len JUDr. J. V. za žalovaných a pojednávanie bolo odročené na neurčito.

Dňa 20. októbra 2004 zákonný sudca nariadil pojednávanie na 9. december 2004.

Dňa 28. októbra 2004 bol spis spolu s vyjadrením predsedu okresného súdu doručený ústavnému súdu.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zakotveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov. Taktiež namieta porušenie práva na prerokovanie veci v primeranej lehote zakotveného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola prerokovaná v primeranej lehote.

Ústavný súd už vo svojej stabilnej judikatúre, pokiaľ ide o vzťah ochrany základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, uviedol, že pokiaľ ide o obsah týchto práv, nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 146/03 a iné).

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Len prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby neodstráni a nemôže odstrániť. Až právoplatným rozhodnutím, bez ohľadu na to, či vyznie v prospech alebo neprospech účastníka, sa vytvára právna istota.

Preto na naplnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby všeobecný súd iba o veci konal a nerozhodol s účinkami právoplatnosti a prípadne vykonateľnosti svojho meritórneho rozhodnutia. Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov sa naplní, ako to konštatuje ústavný súd vo svojich rozhodnutiach, až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáhala odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (napr. II. ÚS 29/95, I. ÚS 89/99 a iné).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00 a iné) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníkov súdneho konania a postup samotného súdu.

Pokiaľ ide o prvé kritérium právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že spor o náhradu škody je veľmi častou agendou všeobecného súdnictva s rozsiahlou judikatúrou, a to aj v časti dotýkajúcej sa náhrady škody ako následku dopravných nehôd. V tejto časti sa ani predseda súdu nevyjadril, že by išlo o právne a skutkovo náročnú vec.

Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu označených práv sťažovateľa. V tejto časti ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ svojím správaním neprispel k priet'ahom v konaní, na výzvy okresného súdu reagoval včas v stanovených lehotách a až na jeden prípad (vopred avizovaný) sa zúčastňoval aj na pojednávaní.

Tretím hodnotiacim kritériom, ktorým ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote bol samotný postup okresného súdu.

Predseda okresného súdu čiastočne priznal prietahy v konaní, ktoré však odôvodnil enormným množstvom vecí vybavovaných jednotlivými sudcami.

Ústavný súd už vo viacerých svojich rozhodnutiach ustálil, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezbavuje štát zodpovednosti za prietahy v súdnom konaní (II. ÚS 40/97 a iné).

Ústavný súd zistil, že okresný súd porušil základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to bez existencie zákonnej prekážky (napr. II. ÚS 53/00).

Ústavný súd zistil, že okresný súd nevykonával vo veci žiadne úkony v dobe od 1. apríla 1998 (keď mu bol doručený oznam právneho zástupcu žalovaných, ktorý vzal na vedomie) do 22. októbra 2001 (keď nariadil vo veci termín pojednávania na 20. november 2001), teda 42 mesiacov, ako aj od 20. novembra 2001 (keď bolo vykonané pojednávanie) do 18. augusta 2004 (keď bol nariadený termín pojednávania na 12. október 2004), teda 32 mesiacov. Prietahy v konaní predstavujú spolu 74 mesiacov (t. j. 6 rokov a 2 mesiace).

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv a slobôd vzniklo nečinnosťou, môže ústavný súd prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Ústavný súd zistil porušenie základných práv a slobôd sťažovateľa (bod 1 výroku nálezu) a prikázal okresnému súdu, ktorý základné práva porušil, aby vo veci konal (bod 2 výroku nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa ustanovenia § 50 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovateľ uviedol, že ako primerané finančné zadosťučinenie žiada 200 000 Sk, ktoré odôvodňuje finančnou ujmu, pretože od žalovaných dosiaľ nemôže vymôcť žalovanú čiastku. Jeho tvrdenie, že dochádza k zmenšovaniu majetku žalovaných, nemá logický základ, vzhľadom na to, že žalovaný v 1. rade je jednou z najväčších softwarových firiem v Slovenskej republike a žalovaný v 2. rade je jej čelným predstaviteľom a sťažovateľ takéto tvrdenie ani nepodoprel relevantným dôkazom.

V konkrétnych okolnostiach danej veci vidí ústavný súd dôvod primeraného finančného zadosťučinenia v dovŕšení opatrení, ktoré spočívajú v konštatovaní porušenia základného práva, v príkaze okresnému súdu vo veci konať a v priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri stanovení výšky primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo záujmu ochrany ústavnosti a zo zásad spravodlivosti, o ktoré sa opiera Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu, a to najmä na predmet sporu pred všeobecným súdom. Predmet sporu nemohol priamo ohroziť finančnú situáciu sťažovateľa tak, ako to uvádza vo svojej sťažnosti. Trvanie sporu, predmet sporu a sociálna situácia sťažovateľa neboli v príčinnej súvislosti.

Podľa ustanovenia § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom uhrádza účastník zo svojho. Na základe ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom

súde, môže ústavný súd priznať sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia, pretože ústavný súd konštatuje jeho úspech v konaní.

Pri výške náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal zo žiadosti sťažovateľa, ktorý požadoval trovy právneho zastúpenia vo výške 11 120 Sk a z ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, ktorá upravuje výšku odmeny advokátov za zastupovanie pred ústavným súdom. Podľa tejto vyhlášky, ak predmet sporu nie je oceneľný peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna tretina výpočtového základu.

Predmetom konania pred ústavným súdom je ochrana základných ľudských práv a slobôd, ktorá nie je oceneľná peniazmi.

Vzhľadom na to, že oba úkony právnej služby boli realizované v roku 2004, ústavný súd priznal náhradu trov za dva úkony, každý z nich vo výške 4 534 Sk spolu s paušálnym príplatkom vo výške 136 Sk ku každému úkonu a daňou z pridanej hodnoty vo výške 19 %, t. j. spolu 11 120 Sk.

Podľa takto určených kritérií výpočet trov konania je vo výške 11 120 Sk, ktoré je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (bod 4 výroku nálezu). Vo zvyšnej časti návrhu nevyhovelo (bod 5 výroku nálezu).

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. novembra 2004